

8.Bölüm

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN PSİKİYATRİ PRATIĞİNE ETKİSİ

Şenel TOT ACAR¹

PANDEMİNİN PSİKİYATRİK BOZUKLUĞU OLAN HASTALAR ÜZERİNE ETKİSİ

COVID-19 pandemisi başlamadan önce yazılan az sayıdaki kitapta, olası bir pandemiye ruh sağlığı açısından hazırlıklı olmanın öneminden bahsedilmiştir. Huremovic, kitabının “salgına hazırlanmak” başlıklı bölümünde, psikiyatri hastalarının özel bir grubu oluşturduklarını ve olası bir pandemiye yönelik olarak bir dizi hazırlık yapılması gerektiğini belirtmektedir. Özellikle anksiyete bozukluğu olanların pandemiye ilişkin daha fazla kaygı yaşama riski olacağını ve depresyonu olanların kötüleşebileceğini öngörmektedir¹.

Psikiyatrik hastalığı olan bireylerin birçok hastalığa yakalanma risklerinin normal popülasyondan daha fazla olduğu bilinmekle birlikte, özellikle pandemi gibi bir durumda riskin çok daha fazla arttığını göz önüne almak gerekmektedir. Olağan koşullarda kapalı psikiyatri servislerinin ortak kullanım alanları bulunmaktadır ve kalabalık hasta grupları bu alanlarda birlikte kalmak zorundadırlar. Pandemi döneminde ise bu servisler, doğaları gereği enfeksiyon izolasyonu açısından dizayn edilmemiş olmaları, çalışanların bu konudaki bilgi ve tecrübe eksiklikleri yanı sıra ekipman yetersizlikleri nedeniyle hassas bir şekilde ele alınmalıdır. Psikiyatrik hastaların bir kısmının mevcut duruma karşı içgörü eksikliği, fiziksel mesafeyi korumakta zorlanması, evde kendini izole etmekte zorlanması,

¹ Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD., seneltot@gmail.com

KAYNAKLAR

1. Huremovic D (2019). Preparing for the Outbreak. In Damir Humerovic (Ed), Psychiatry of Pandemics (pp 65-77) Switzerland: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-15346-5>.
2. Xiang YT, Zhao YJ, Liu ZH, et al. The COVID-19 outbreak and psychiatric hospitals in China: managing challenges through mental health service reform. *Int. J. Biol. Sci.* 2020;16(10): 1741-1744. doi: 10.7150/ijbs.45072
3. Yıldız M, Gürçan MB. TASA-19 ve şizofreninin yönetimi. Coşar B, editör. Psikiyatri ve COVID-19. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri;2020. p.30-34.
4. Thome J, Coogan A, Fischer M, et al. Challenges for mental health services during the 2020 Covid-19 outbreak in Germany. *Psychiatry Clin Neurosci.* 2020;74;407. doi: 10.1111/pcn.13019
5. Kai G, Kahl MD, Christoph U, et al. Management of patients with severe mental illness during the coronavirus disease 2019 pandemic. *JAMA Psychiatry* 2020;77 (9);977-978.
6. Vindegaard N, Benros ME. COVID-19 pandemic and mental health consequences: Systematic review of the current evidence. *Brain, Behaviour and Immunity.* 2020;89; 531-542.
7. Gobbi S, Plomecka MB, Ashraf Z, et al. Worsening of preexisting psychiatric conditions during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Psychiatry.* 2020;11;581420. doi:10.3389/fpsy-2020.581426.
8. Plomecka MB, Gobbi S, Neckels R, et al. Mental health impact of COVID-19: a global study risk and resilience factors. *Psy Ar Xiv* (Basım öncesi). 2020. Doi: 10.1101/2020.05.05.20092023.
9. John N, Casey SE, Carino G, et al. Lessons never learned: crisis and gender-based violence. *Dev. World Bioethics*, 2020;20:65-68. Doi: 10.1111/dewb.12261.
10. Hao F, Wanqiu T, Jiang L, et al. Do psychiatric patients experience more psychiatric symptoms during COVID-19 pandemic and lockdown? A case-control study with service and research implications for immunopsychiatry. *Brain, Behavior, and Immunity*, Baskıda, <https://doi.org/10.1016/j.bbi.2020.04.069>.
11. Fernandez-Aranda, F. COVID-19 and implications for eating disorders. *Eur. Eating Disorders Rev.* 2020;28;239-245.
12. Mendez R, Balanza-Martinez, Vicent Luperdi SC, et al. Short term neuropsychiatric outcomes and quality of life in COVID-19 survivors. *J Intern Med* 2021. Doi:10.1111/joim.13262. (Epub baskı öncesi)
13. Taquet M, Luciano S, Geddes JR, et al. Bidirectional associations between COVID-19 and psychiatric disorder: retrospective cohort studies of 62354 COVID 19 cases in the USA. *Lancet Psychiatry* 2020; 8:130-140.
14. Marel C, Mills KL, Teesson M. Substance use, mental disorders and COVID-19: a volatile mix. *Review. Current Opinion.* 2021;34(4):351-356.
15. H Soygür, Alptekin K. COVID 19 salgınında şizofreni ve diğer psikotik bozukluklar izlem ve tedavi rehberi. Türkiye Psikiyatri Derneği Şizofreni ve Diğer Psikotik Bozukluklar Çalışma Birimi, (<https://psikiyatri.org.tr/menu/161/cov%C4%B1d-19-ve-ruh-sagligi>, Erişim tarihi 06.05.2021)
16. Pan KY, Kok AAL, Eikelenboom M, et al. The mental health impact of the COVID-19 pandemic on people with and without depressive, anxiety, or obsessive-compulsive disorders: a longitudinal study of three Dutch case-control cohorts *The Lancet Psychiatry* 2021;8(2):121-129. doi: 10.1016/S2215-0366(20)30491-0. (Epub 08.12.2020)
17. Amerasha AC, Venkatasubramanian G. Expressed emotion in schizophrenia: an overview. *Indian J Psychol Med* 2012 Ocak;34(1):12-20. doi: 10.4103/0253-7176.96149.
18. Greenhalgh T, Wherton J, Shaw S, et al. Video consultations for COVID-19. *BMJ.* 2020;368:m998 doi:10.1136/bmj.m998.

19. Murthy P, Narasimha VL. Effects of the COVID-19 pandemic and lockdown on alcohol use disorders and complications. *Curr Opin Psychiatry* 2021;34:376-385. Doi: 10.1097/YCO.0000000000000720.
20. Teesson M, Marel C, Darke S, et al. Long-term mortality, remission, criminality and psychiatric comorbidity of heroin dependence: 10-11 year findings from Australian treatment outcome study. *Addiction* 2015;110:966-993.
21. Dietze PM, Peacock A. Illicit drug use and harms in Australia in the context of COVID-19 and associated restrictions: anticipated consequences and initial responses. *Drug Alcohol Rev* 2020;39:297-300.
22. Arya S, Gupta R. COVID- 19 outbreak: Challenges for Addiction services in India. *Asian J Psychiatr* 2020; 51:102066.
23. Calina D, hartung T, Mardare I, et al. COVID-19 pandemic and alcohol consumption: Impacts and interconnections. *Toxicology Reports* 2021; 8:529-532.
24. Uscher-Pines L, Sousa J, Raja P, et al. Treatment of opioid use disorder during COVID-19, Experiences of clinicians transitioning to telemedicine. *J Subst Abuse Treat* 2020; 118:108124.
25. Huremovic D (2019), Mental Health of Quarantine and Isolation. In Damir Humerovic (Ed), *Psychiatry of Pandemics* (ss: 95-119). Switzerland: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-15346-5>.
26. Dubey MJ, Ghosh R, Chatter S, et al. COVID-19 and addiction. *Diabetes and Metabolic Syndrome: Clinical Research and Reviews*. 2021;14:817-823. <https://doi.org/10.1016/j.dsx.2020.06.008>
27. Lee NK, Rawson RA. A systemic review of cognitive and behavioural therapies for methamphetamine dependence. *Drug/Alcohol Rev*. 2008;27:309-317.
28. Kazan Kızılkurt Ö, Dilbaz N (2020). COVID 19 pandemisinde bağımlılık. Coşar B, editör. *Psikiyatri ve COVID-19 içinde* (1. Baskı, s. 59-65) Ankara: Türkiye Klinikleri. 2020;59-65.
29. Ak S, Akgül İF, Karadağ F ve ark. COVID-19 pandemi döneminde alkol ve madde kullanımı ve kullanım bozukluğuyla ilgili öneriler. *Türkiye Psikiyatri Derneği, Alkol madde kullanım bozuklukları Çalışma Grubu*, 2020. (<https://psikiyatri.org.tr/menü/161/covid-19-ve-ruh-sagligi>, Erişim tarihi: 15.05.2021)
30. Garcia-Priego BA, Triana-Romero A, Pinto-Galvez SM, et al. Anxiety, depression and internet addiction during the initial phase of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic: A cross-sectional study in Mexico medRxiv.2020.
31. Sun Y, Li Y, Bao Y, et al. Brief report: Increased addictive internet and substance use behaviour during the COVID-19 pandemic in China. *Am J Addict* 1-3, 2020. Doi: 10.1111(ajad).13066.
32. Pantling A. (2020). Gaming usage up 75 percent amid coronavirus outbreak, Verizon reports. (<https://www.hollywoodreporter.com/news/gaming-usage-up-75-percent-coronavirus-outbreak-verizon-reports-1285140>, erişim tarihi 15.05.2021)
33. Maraz A, Katzinger E, Yi S. Addiction-related behavioral problems increase during the first six months of the COVID-19 pandemic. *Research Square*. DOI: <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs471471/v1>.
34. Avena NM, Simkus J, Lewandowski A. Substance use disorders and behavioral addictions during the COVID-19 pandemic and related restrictions. *Frontiers in Psychiatry* 2021(12):1-7. Doi: 10.3389/fpsyt.2021-653674.
35. Kiraly O, Potenza MN, Stein DJ, et al. Preventing problematic internet use during the COVID-19 pandemic: consensus guidance. *Compr Psychiatr* 2020;100:152180
36. Dubey MJ, Ghosh R, Chatter S, et al. COVID-19 and addiction. *Diabetes and Metabolic Syndrome. Clinical Research and Reviews*. 2021;14:817-823. <https://doi.org/10.1016/j.dsx.2020.06.008>
37. Hodgins DC, Stevens RMC. The impact of COVID-19 on gambling and gambling disorder:emerging data. *Curr Opin Psychiatry* 2021;34(4):332-343.

38. Cortese S, Asherson P, Sonuga-Barke E, et al. ADHD management during the COVID-19 pandemic: guidance from the European ADHD Guidelines Group. *Lancet Child Adolesc Health*. 2020;4(6):412-414. doi:10.1016/S2352-4642(20)30110-3
39. Semerci B, Erkan Yüce A, Ünal GG ve ark. COVID-19 salgınında dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan yetişkin bireyler ve yakınları için bilgilendirme. Türkiye Psikiyatri Derneği Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Çalışma Birimi, 2020. (<https://psikiyatri.org.tr/menu/161/covid-19-ve-ruh-sagligi>, erişim tarihi 20.05.2021)
40. Luykx JJ, van Veen SM, Risselada A, et al. Safe and informed prescribing of psychotropic medication during the COVID 19 pandemic. *Br J Psychiatry*. 2020;1-9. Doi: 10.1192/bip.2020.92.
41. Gee S, Taylor D. COVID-19 infection causes a reduction in neutrophil counts in patients taking clozapine. *J Psychiatry Neurosci* 2021 46(2):232-237. Doi: 10.1503/jpn.200207.
42. Bolat Kaya Ö, Kaya H, Dilbaz N. COVID 19 Pandemisi sırasında psikiyatrik hastalıkların psikofarmakolojik tedavisi. Coşar B, editör. Psikiyatri ve COVID-19 1. Baskı, Ankara; Türkiye Klinikleri; 2020. ss. 66-71.
43. Yıldırım EA, Sercan M, Güvenç R ve ark. COVID 19 pandemisinde psikiyatrik tedaviler. COVID 19 tedavisinde önleyici, koruyucu ve tedavi edici psikiyatrik hizmetler. Türkiye Psikiyatri Derneği, Ruhsal Travma ve Afet psikiyatrisi Çalışma Birimi, 2020. (<https://psikiyatri.org.tr/menu/161/covid-19-ve-ruh-sagligi>, erişim tarihi 20.05.2021)
44. Kahl KG, Correll CU. Management of patients with severe mental illness during the Coronavirus Disease 2019 Pandemic. *JAMA Psychiatry* 2020;77(9):977-978.
45. Çap M, Bilge Ö, Işık F ve ark. The effect of favipiravir on QTc interval in patients hospitalized with coronavirus disease 2019. *J Electrocardiol*.2020;63:11-119. Doi:10.1016/j.electrocard.2020.10.015.
46. Jefferson T, Jones MA, Doshi P, et al. Neuraminidase inhibitors for preventing and treating influenza in healthy adults and children. *Cochrane Database Syst Rev* 2014;(4)CD008965.
47. Warrinton TP, Bostwick M. Psychiatric adverse effects of corticosteroids. *Mayo Clinic Proceedings*. 2006;81(10):1361-1367. Doi:10.4065/81.10.1361.
48. Bayazit S, Engin B, Kutlubay Z ve ark. Sistemik steroidlerin yan etkileri ve takibi. *Dermatoz*. 2020;11(1):1-6.
49. Öncü F, Kasap Y. COVID-19 Pandemi Sürecinde Enfeksiyon Riski ve Psikiyatri Açısından Zorunlu Tedaviler. (<https://psikiyatri.org.tr/menu/covid-19-ve-ruh-sagligi>, erişim tarihi 20.05.2021)
50. Tükel R, Güleç H, Direk Tecirli N ve ark. Pandemi dönemi psikiyatri uzmanlık eğitimi raporu (2021). Salgının Psikiyatri Eğitimine Etkileri ve Çözüm Önerileri Görev Grubu, Türkiye Psikiyatri Derneği. (<https://psikiyatri.org.tr/2362/pandemi-donemi-psikiyatri-uzmanlik-egitimi-raporu>, erişim tarihi 06.05.2021)